BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Donabayeva Zebuniso Ma’rufjon qizi
Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi, Aniq, tabiiy fanlar, maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta’lim metodikalari kafedrasi katta o‘qituvchisi.
E-mail: zebunisodonabayeva@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari ko‘rib chiqiladi. Pedagogik kompetentlikning mohiyati va tuzilishi, zamonaviy ta’lim jarayonlariga tayyorlashdagi ahamiyati va uni samarali shakllantirishga yordam beradigan asosiy shart-sharoitlar tahlil etiladi. Maqolada innovatsion o‘qitish usullari,

amaliy tayyorgarlik, raqamli texnologiyalar va refleksiv amaliyotlarning professional ko‘nikmalarni oshirishdagi roli ta’kidlanadi. Oliy ta’lim muassasalarida qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhitini yaratish, nazariya va amaliyotni integratsiya qilish, shuningdek interaktiv usullar, pedagogik amaliyot va o‘z-o‘zini baholash vositalaridan foydalanish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik kompetentlik, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari, pedagogik shart-sharoitlar, kasbiy tayyorgarlik, innovatsion usullar, refleksiv amaliyot, pedagogik ta’lim.

Abstract. This article examines the pedagogical conditions for the development of pedagogical competence among future primary school teachers. It analyzes the essence and structure of pedagogical competence, its importance in preparing teachers for modern educational processes, and the key conditions that contribute to its effective formation. The paper highlights the role of innovative teaching methods, practical training, digital technologies, and reflective practices in enhancing professional skills. Special attention is paid to creating a supportive educational environment, integrating theory with practice, and fostering continuous professional development. Practical recommendations are provided for higher education institutions, including the use of interactive methods, pedagogical practice, and self-assessment tools, to prepare competent and competitive primary school teachers.

Keywords: pedagogical competence, future primary school teachers, pedagogical conditions, professional training, innovative methods, reflective practice, teacher education.

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические условия развития педагогической компетентности будущих учителей начальных классов. Анализируется сущность и структура педагогической компетентности, её значение в подготовке педагогов к современным образовательным процессам и ключевые условия, способствующие её эффективному формированию. Особое внимание уделяется роли инновационных методов обучения, практической подготовки, цифровых технологий и рефлексивных практик в повышении профессиональных навыков. Приводятся практические рекомендации для высших учебных заведений по созданию поддерживающей образовательной среды, интеграции теории и практики, а также использованию интерактивных методов, педагогической практики и инструментов самооценки.

Ключевые слова: педагогическая компетентность, будущие учителя начальных классов, педагогические условия, профессиональная подготовка, инновационные методы, рефлексивная практика, педагогическое образование.

Zamonaviy ta’lim tizimida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik kompetentligi bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlash va sifatli ta’lim berishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Pedagogik kompetentlik o‘qituvchining bilimlari, ko‘nikmalari, qadriyatlari va shaxsiy fazilatlarining uyg‘unligini ifodalaydi. Ko‘plab bo‘lajak o‘qituvchilar uchun bu kompetentlikni

rivojlantirish murakkab jarayon bo‘lib, maxsus pedagogik shart-sharoitlarni talab etadi. An’anaviy o‘qitish usullari bilan cheklanib qolish yetarli emas – zamonaviy bolalar rivojlanayotgan jamiyatga moslashgan, ijodkor va raqamli savodxon o‘qituvchilarni talab qiladi.

Pedagogik kompetentlik quyidagi komponentlarni o‘z ichiga oladi:

• Bilimiy komponent – pedagogika, psixologiya, metodika va fanlardan chuqur bilimlar;

• Amaliy ko‘nikmalar – darslarni samarali tashkil etish, bolalar bilan muloqot, baholash;

• Shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar – refleksiya, hamkorlik, ijodkorlik va moslashuvchanlik;

• Axloqiy va professional qadriyatlar – bolalarga mehr, mas’uliyat va doimiy o‘sishga intilish.

Pedagogik kompetentlikni rivojlantirishning asosiy shart-sharoitlari Bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik kompetentligini shakllantirish quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni talab etadi:

a) Innovatsion ta’lim muhitini yaratish Oliy ta’lim muassasalarida interaktiv platformalar, simulyatsiyalar va raqamli vositalardan foydalanish orqali o‘quv jarayonini zamonaviylashtirish. Masalan, virtual darsxonalar va video-tahlillar orqali amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish.

b) Nazariya va amaliyotni integratsiya qilish Pedagogik amaliyotni chuqurlashtirish, mentorlik tizimini joriy etish va haqiqiy maktab sharoitida dars o‘tkazish imkoniyatlarini kengaytirish.

c) Refleksiv va o‘z-o‘zini rivojlantirish amaliyotlari O‘quvchilarni o‘z faoliyatini tahlil qilishga, portfel yaratishga va doimiy malaka oshirishga o‘rgatish.

d) Raqamli va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash Interaktiv doskalar, ta’lim ilovalari va onlayn resurslardan foydalanishni o‘rgatish, bu esa bo‘lajak o‘qituvchilarni raqamli jamiyat talablariga moslashtiradi.

Amaliy misollar (mashg‘ulotlar uchun)

1-misol. Mikro-o‘qitish sessiyalari – bo‘lajak o‘qituvchilar kichik guruhlarda dars o‘tkazib, keyin videota hlil orqali o‘z faoliyatini baholaydi.

2-misol. Case-study usuli – real pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va yechim taklif etish.

3-misol. Raqamli platformalarda (masalan, Google Classroom yoki Zoom) hamkorlikdagi loyihalar.

4-misol. Ota-onalar va maktab bilan hamkorlikdagi simulyatsiya mashg‘ulotlari.

Pedagogik shart-sharoitlarni joriy etish bo‘yicha tavsiyalar

• Har bir o‘quv kursiga amaliy va refleksiv komponentlarni majburiy kiritish;

• Mentor-o‘qituvchilar tizimini kuchaytirish;

• Doimiy monitoring va o‘z-o‘zini baholash mexanizmlarini yaratish;

• Oliy ta’lim dasturlarini “Ilk qadam” va boshlang‘ich ta’lim standartlariga moslashtirish;

• Tarbiyaviy ishlar va seminarlarda innovatsion usullarga alohida e’tibor qaratish;

• Bo‘lajak o‘qituvchilar uchun malaka oshirish kurslarini muntazam tashkil etish.

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining pedagogik kompetentligini rivojlantirish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biridir. Samarali pedagogik shart-sharoitlarni yaratish orqali nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikmalar, refleksiv qobiliyat va professional qadriyatlarni ham shakllantirish mumkin. Bu esa o‘qituvchilarni raqobatbardosh, ijodkor va bolalarga samarali ta’sir ko‘rsata oladigan mutaxassis sifatida tayyorlaydi. Natijada boshlang‘ich ta’lim sifati oshadi va bolalar kelajak hayotga yaxshi tayyorlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning ta’lim sohasidagi farmon va qarorlari.

2. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. Boshlang‘ich ta’lim davlat standartlari. – Toshkent, 2020.

3. Xusniddinov O. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijtimoiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari. – 2024.

4. Burkhonova M.K. va boshq. Pedagogik shart-sharoitlar bo‘yicha ilmiy ishlar.

5. Xalqaro va milliy tadqiqotlar (PISA, TALIS) materiallari hamda oliy ta’lim dasturlari.